

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра початкової і спеціальної освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістра»

на тему «**Формування зв'язного мовлення молодших школярів з
нерізковираженими порушеннями мовлення**»

Виконала: здобувач вищої освіти
групи М 220-с
Денної форми навчання
Спеціальність 016.01 Спеціальна освіта
(Логопедія)
Сейко Ганна Олегівна
Керівник: доктор педагогічних наук,
професор Шевченко Юлія Михайлівна
Рецензент: Солонська А.А.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	11
1.1 Поняття зв'язного мовлення, його види, особливості	11
1.2 Основні завдання по формуванню словникового запасу	16
1.3 Критерії, показники та рівні сформованості зв'язного мовлення учнів	21
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОБУДОВИ ЗВ'ЯЗНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ НЕРІЗКОВИРАЖЕНИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	27
2.1 Організація та зміст методики експериментального дослідження	27
2.2 Аналіз стану сформованості усного зв'язного мовлення та особливостей побудови зв'язних висловлювань в учнів початкових класів із порушеннями мовлення	31
2.3 Методичні рекомендації щодо формування у першокласників із нерізковираженими порушеннями мовленнєвої функції навичок побудови зв'язних висловлювань	38
ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	53

АНОТАЦІЯ

Сейко Ганни Олегівни

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістр

на тему:

«Формування зв'язного мовлення молодших школярів з нерізковираженими порушеннями мовлення»

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Сучасні тенденції в освіті вимагають розробки і застосування нових ефективних методів корекційно-превентивного та розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами, що відповідають сучасним науковим уявленням про закономірності розвитку в онтогенезі та враховують потенційні можливості й здібності кожної дитини незалежно від її психофізичного стану. Серед молодших школярів найбільш поширеним видом психічного дизонтогенезу є вади мовленнєвого розвитку, зокрема загальне недорозвинення мовлення (ЗНМ).

Мета кваліфікаційної роботи – є теоретичне обґрунтування впровадження формування зв'язного мовлення учнів початкової школи з вадами спілкування специфіка якого полягає в системному порушенні всіх сторін і форм мовлення.

Основний результат роботи. У першому розділі визначені теоретико-методологічні засади формування зв'язного мовлення учнів початкової школи. У другому розділі досліджено аналіз особливостей побудови зв'язних висловлювань у молодших школярів із нерізковираженими порушеннями мовлення, надані рекомендації щодо формування мовлення у дітей нерізковираженими порушеннями мовленнєвої функції навичок побудови зв'язних висловлювань.

Ключові слова: мовлення, зв'язне мовлення, порушення мовлення, критерії зв'язного мовлення, діалог, монолог, спілкування.

SUMMARY

Hanna Seiko

qualifying work for obtaining a master's degree on the topic:

«The development of coherent speech in primary school students with communication impairments»

Relevance of the topic of the qualification work. Modern trends in education require the development and application of new effective methods of corrective-preventive and developmental education for children with special educational needs, which correspond to modern scientific ideas about the patterns of development in ontogenesis and take into account the potential opportunities and abilities of each child, regardless of his psychophysical condition. Among younger schoolchildren, the most common type of mental dysontogenesis is speech development disorders, in particular, general speech underdevelopment (SSL).

The purpose of the qualification work is to provide a theoretical justification for the implementation of the formation of coherent speech of elementary school students with communication disabilities, the specificity of which is a systematic violation of all aspects and forms of speech.

The main result of the work. In the first chapter, the theoretical and methodological principles of the formation of coherent speech of primary school students are defined. In the second chapter, the analysis of the features of the construction of coherent utterances in younger schoolchildren with non-expressive speech disorders was investigated.

Key words: speech, coherent speech, speech disorder, criteria of coherent speech, dialogue, monologue, communication.

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на тему

«Формування зв'язного мовлення молодших школярів з нерізко вираженими порушеннями мовлення»

Здобувач вищої освіти: Сейко Ганна Олегівна

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор Шевченко Юлія Михайлівна

Актуальність дослідження. Сучасні тенденції в освіті вимагають розробки і застосування нових ефективних методів корекційно-превентивного та розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами, що відповідають сучасним науковим уявленням про закономірності розвитку в онтогенезі та враховують потенційні можливості й здібності кожної дитини незалежно від її психофізичного стану. Серед молодших школярів найбільш поширеним видом психічного дизонтогенезу є вади мовленнєвого розвитку, зокрема загальне недорозвинення мовлення (ЗНМ).

Мета роботи – є теоретичне обґрунтування впровадження формування зв'язного мовлення учнів початкової школи з вадами спілкування специфіка якого полягає в системному порушенні всіх сторін і форм мовлення.

Об'єктом дослідження – є процеси зв'язного мовлення учнів початкової школи з вадами спілкування.

Предмет дослідження – є теоретико-методичні, практичні аспекти формування зв'язного мовлення учнів початкової школи з вадами спілкування.

Методи дослідження – загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, структурно-логічний аналіз, метод класифікацій, методи аналізу та синтезу, метод порівняння, графічний та табличний методи.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Дослідження виконано в рамках науково-дослідної роботи щодо виявлення рівня сформованості усного зв'язного мовлення в учнів початкової школи.

Основний результат роботи. У першому розділі визначені теоретико-методологічні засади формування зв'язного мовлення учнів початкової школи. У другому розділі досліджено аналіз особливостей побудови зв'язних висловлювань у молодших школярів із нерізковираженими порушеннями мовлення.

У першому розділі визначені теоретико-методологічні засади формування зв'язного мовлення учнів початкової школи – поняття зв'язного мовлення, його види, особливості; основні завдання по формуванню словникового запасу; критерії, показники та рівні сформованості зв'язного мовлення учнів.

У другому розділі досліджено аналіз особливостей побудови зв'язних висловлювань у молодших школярів із нерізковираженими порушеннями мовлення – організація та зміст методики експериментального дослідження; аналіз стану сформованості усного зв'язного мовлення та із вадами мовлення; надані рекомендації щодо формування мовлення у дітей нерізковираженими порушеннями мовленнєвої функції навичок побудови зв'язних висловлювань.

Магістерська робота виконувалася з вересня 2022 року до грудня 2023 року.

Місце виконання: Кафедра початкової і спеціальної освіти.

Робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (всього 48) та 13 додатків. Загальний обсяг складає 70 сторінок. Робота містить 5 таблиць, 18 рисунків.

Ім'я користувача:
Анастасія Сухомилова

Дата перевірки:
19.11.2023 17:04:02 EET

Дата звіту:
19.11.2023 19:12:10 EET

ID перевірки:
1015921877

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100012861

Назва документа: Сейко

Кількість сторінок: 33 Кількість слів: 5930 Кількість символів: 48609 Розмір файлу: 185.00 KB ID файлу: 1015591353

47.6% Схожість

Найбільша схожість: 16.2% з Інтернет-джерелом (<http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/6928/1/%d0%9c%d0%9d0%9c>)

47.6% Джерела з Інтернету	252		Сторінка 35
0.17% Джерела з Бібліотеки	33		Сторінка 35

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науковопрактичної Інтернет-конференції, 07 листопада 2019 р., Мукачєво. Мукачєво: МДУ, 2019. 312 с.
2. Алейнікова О. «Особливості стратегії інноваційного управління освітньою системою», у Тенденції та проблеми управління закладами освіти: виклики XXI століття: Т 33 кол. Монографія, М. Кириченко, Ред. Київ, Україна: ДЗВО «Ун-т менедж. освіти», 2021, С. 8–16.
3. Боженко О. О. Наступність і перспективність формування культури мовлення у дітей старшого дошкільного віку та учнів початкової школи. Лінгводидактична підготовка та професійний розвиток сучасного вчителя початкової школи: зб.наук.праць. Херсон. 2018. С.107–112.
4. Боряк О.В. Розвиток мовлення молодших школярів з інтелектуальними порушеннями: теорія і практика. Суми: Сум ДПУ імені А.С.Макаренка, 2022. 147 с.
5. Брушневська І.М. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: діагностичний комплекс: навчально-методичний посібник для роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2020. 124 с.: іл. Бібліогр. С. 119–122.
6. Буцкіх К.А. Теоретичний аналіз особливостей питальних висловлювань у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ, вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. 2017. № 4 (309).
7. Ванюк Д.В. Основи дефектології: навчально-методичний посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Запоріжжя: ЗДМФУ, 2023. 133 с.
8. Вашуленко О.В. Формування у молодших школярів умінь створювати власні висловлювання на уроках літературного читання: методичні рекомендації. Київ: Педагогічна думка, 2020. 71 с.

9. Вашуленко О.В. Формування комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів на уроках літературного читання. Початкова школа. 2017. №8. С. 20–24.

10. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення у початковій школі. Харків: Освіта, 2018. 400 с.

11. Галущенко В. І. Використання засобів наочного моделювання у корекційно-виховній роботі з дітьми з порушеннями мовлення. Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки: зб. наук. пр., м. Одеса, 2019. № 12. С. 36–44.

12. Горват М.В. Активізація навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів у процесі формування природознавчої компетентності. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія. 2019. Вип. 2(1). С. 134–137.

13. Грибань Г.В. Сучасне програмово-методичне забезпечення розвитку зв'язного мовлення у молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. пр. / за ред. В. В. Засенка, А.А. Колупаєвої. Вип. 3 Київ: ТОВ «Поліграф плюс», 2018. С.28–32.

14. Гуйван Т.В. Особливості формування та засвоєння рідної мови у дошкільників при порушенні зв'язного мовлення. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). 2018. Вип. №10.

15. Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів. Методичні рекомендації, кол. автор.; за загальною редакцією О.М. Топузова; укл. О.В. Онопрієнко Київ: Інститут педагогіки НАПН України, 2023. 146 с.

16. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія. За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.

17. Іваниця Г.А. Букви-пазли. Наочно-дидактичний посібник для формування комунікативної компетентності молодших школярів. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 72 с.

18. Колупаєва А.А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

19. Компетентнісна спрямованість розвивального навчання в початковій школі: збірник матеріалів учителів початкових класів, які працюють за системою розвивального навчання ДРiМ (В.В. Давидова, В.В. Рєпкіна, С.Д. Максименка та ін.) / упорядник Наталія Тіхонова. Кропивницький, 2021. 68 с.

20. Король А. Дистанційно-інтерактивні форми взаємодії логопеда з педагогами та батьками як умова підвищення результативності корекційно-розвиткового процесу. Молодий вчений. 2018. №5.2 (57.2). С. 54–58.

21. Куцин Е.К. Казкотерапія в естетичному становленні дитини з вадами мовленнєвого розвитку. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія». Випуск 2 (10)/2. 2019. С. 57–60.

22. Лінгводидактична підготовка та професійний розвиток сучасного вчителя початкової школи: зб. наук. праць / під заг. ред. д. пед. н., доц. Нагрибельної І.А. Херсон: 2018. 449 с.

23. Линдіна Є. Ю., Ревуцька О. В. Технології логопедичного обстеження: навчально-методичний посібник / упор. Є. Ю. Линдіна, О.В. Ревуцька. 2-е видання, доповнене та доопрацьоване. Київ: Освіта України, 2021. 218 с.

24. Мальцева Ю.О., Зелінська-Любченко К.О. Казкотерапія як засіб розвитку зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. Актуальні проблеми корекційної педагогіки, психології та реабілітації: матеріали I Всеукраїнської студентської науковопрактичної конференції (14 лютого 2017 року, м. Суми). Суми: ФОП Цьома С. П., 2017. С. 71–74.

25. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja za zag. red. N. M. Bibik. Kyiv: Litera LTD, 2019. 208 s.

26. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник. Kirik M.Yu., Danilova L.I. Lviv: Svit, 2019. 136 s.

27. Нова українська школа: український правопис у системі формування орфографічної компетентності в учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. N.O. Voskresen'ska, M.V. Konovalova, I.M. Litvinova, O.O. Yakymenko. Kharkiv: Vid-vo «Ranok», 2021. 160 s.

28. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja (navchalno-metodичний посібник). Institut післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області, 2018. 126 s.

29. Nychkalo N., Luk'yanova L., Homich L. Profesiynna pidgotovka vchitelja: ukraiyn'ski realii, zarubizhnyi dosvid: nauk.-analit. dop. Naц. akad. ped. nauk Ukraїni, In-t ped. osviti i osviti doroslіkh imeni Ivana Zyzіona NAPP Ukraїni. 2021. Kyiv: Vid-vo TOB «Yurka Lyubchenka». 2021. 54 s.

30. Onoprienko O.V. Didaktiko-metodичni zasady kontroly i oцiniuvannya navchalnih dosyagnen' molodshіh shkoliariv: monografiya. Kyiv: Pedagogіchna dumka, 2020. 400 s.

31. Pedagogіchna maysternist' uchitelja pochatkovіh klasiv: vizualizaciya navchalnoї informaciї v pochatkovій shkolі: metodичний posibnik. Malikhin O., Lipchev'ska I. Kyiv: «Vidavnicтво Lyudmila», 2023. 74 s.

32. Poradnik z pitann' organizaciї osvіtn'ogo procesu v pochatkovіh klasah zakladiv zagalnoї srednoї osviti. Materiali instruktivno-metodичnoї naradi «Pochatkova osvіta v novіh realіyah: dosvid, riziki ta perspektivi». Uzhgorod, ZIPPО, 2022. 81 s.

33. Poroshenko M. A. Organizaciynno-metodичni zasady diyalnosti inklyuzivno-resursnih centriv: [navch.-metod. posib.], za zag. red. M. A. Poroshenko Kyiv: 2018. 252 s

34. Прокопенко А.С., Ласточкина О.В. Використання математичних ігор для сенсорного розвитку молодших школярів із мовленнєвими порушеннями. Матеріали VII Всеукраїнської заочної науково практичної конференції. 2017. С.34–48.

35. Рібцун Ю.В. Використання нових інформаційних технологій у роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку. Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи: матеріали Всеукр. інтернет-конференції, присвяч. Дню початк. освіти за заг. ред. Є.І. Коваленко, упоряд. Н.В. Білоусова. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. С. 197–200.

36. Рібцун Ю.В. Дитина з порушенням мовленнєвого розвитку: метод. посіб. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 40 с.

37. Рібцун Ю.В. Організація ігрової діяльності дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Дошкіл. виховання. № 1. 2018. С. 12–15.

38. Рібцун Ю.В. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» для 1-4 класів спеціальних закладів середньої освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Київ, 2018. 83 с.

39. Рудь С.А. Розвиток діалогічного мовлення молодших школярів на уроках української мови. Лінгводидактична підготовка та професійний розвиток сучасного вчителя початкової школи: зб.наук.праць. Херсон. 2018. С.269–274.

40. Сергійчук О.М., Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник; за ред. О.М. Сергійчук. Переяслав: Видавництво, 2020. 224 с.

41. Сучасна логопедія: інноваційні технології: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (за заг. ред. Савінової Н. В.). Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, 2022. 210 с.

42. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VIII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (15 лютого 2019 року, м. Суми). Суми: ФОП Цьома С. П., 2019. 196 с.

43. Чекан, О. Концептуальні засади розвитку зв'язного мовлення дітей із ЗНМ в ігровій діяльності. *Acta Paedagogica Volynienses: науковий журнал / гол.ред. Вітюк В.В. Луцьк: ВД «Гельветика», 2022. Вип.3. С.145-150.*

44. Чекан О.І. Мовленнєво-комунікативний розвиток і навчання переказуванню дітей з особливими освітніми потребами за опорними малюнками. *Актуальні питання гуманітарних наук: збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 37. том 3. С. 274–282.*

45. Чупріна О.В. Методи розвитку зв'язного мовлення на уроках української мови в початковій школі. *Науковий вісник Мукачівського державного університету: серія «Педагогіка та психологія» Випуск 2 (8). 2018. С. 170–173.*

46. Шевців З.М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 384 с.

47. Шевченко Ю.М. Використання інтерактивної гри в умовах навчання дітей з особливими потребами в початковій школі. *Освіта дітей з особливими потребами: від інституалізації до інклюзії. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. С.360-363.*

48. Шеремет М.К. Логопедія: підручник. Вид. 4-те, перероб. і допов. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. 856 с.

48. Янчук Н.П. Використання прийомів мнемотехніки в розвитку зв'язного мовлення дітей раннього віку: метод. реком. Верхньодніпровськ, 2017. 25 с.

49. Dubiaha Svitlana, Shevchenko Yuliia. The impact of inclusive practices on academic performance in primary school. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2022. 12 (2). с. 124-127.*

50. Dubyaga S, Shevchenko Yu, Fefilova T. Rozvytok tvorchykh zdibnostei maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly u protsesi navchannia u VNZ.

Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. 2014. 35(1). 309-317.

51. Shevchenko Yu, Zhuravlova Larysa, Taranenko Halyna, Dubiaha Svitlana. Students' readiness for the formation of primary schoolchildren's argumentative skill while identifying the real motive of the action. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research, 10 (1). 2020. p. 100-106.